

Ārlietu ministra Edgara Rinkēviča uzruna Saeimas ārpolitikas debatēs 2014. gada 23. janvārī

Publicēts: 13.01.2015.

[Ziņas](#)

PRECIZĒTS TEKSTS

Augsti godātais Valsts prezidenta kungs, ļoti cienjamā Saeimas priekšsēdētājas kundze, ļoti cienjamā Ministru prezidentes kundze, Saeimas prezidija locekļi, cienījamās deputātes un godātie deputāti, ministri, ekselesences!

Man ir gods atklāt mūsu kārtējās debates par ārpolitiku un Eiropas Savienības jautājumiem – pēdējās 11. Saeimas laikā un pēdējās pirms Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē. Vēlos izmantot šo iespēju, lai pateiktos Saeimai, Valsts prezidentam Andrim Bērziņam, bijušajam Ministru prezidentam Valdim Dombrovskim, saviem kolēģiem Ministru kabinetā un Latvijas diplomātiem par konstruktīvu sadarbību, veidojot un īstenojot Latvijas valsts ārpolitiku, nodrošinot mūsu intereses gan Eiropas Savienības ietvaros, gan ārpus tās. Laimdotas Straujumas vadītais Ministru kabinets konstruktīvi un aktīvi turpinās šo darbu.

Aizvadītais gads mūsu ārpolitikā bijis veiksmīgs. Latvija kļuvusi par eirozonas 18. dalībvalsti, nonākot Eiropas Savienības sadarbības kodolā. Uzsāktas oficiālās sarunas par Latvijas uzņemšanu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD). Pamatīgs darbs ieguldīts valsts eksporta veicināšanā, atbalstot mūsu uzņēmējus gan tradicionālajos, gan jaunajos tirgos. Latvija turpina sniegt praktisku palīdzību un atbalstu drošības situācijas stabilizācijai pasaulē, tai skaitā NATO un Eiropas Savienības operāciju ietvaros. Visi šie virzieni saglabā aktualitāti arī šogad.

Godātie deputāti!

Aizvadītais gads pasaulē bija sarežģītu un pretrunīgu notikumu pilns.

Nestabilitāte un vardarbība Ziemeļāfrikā, pilsoņu karš Sīrijā jau vairākus gadus ir pasaules uzmanības lokā.

Lai arī 2013. gadā tika sākta Sīrijas atbrūošana no ķīmiskajiem ieročiem, vardarbība un nebijuša mēroga humāna katastrofa šajā valstī turpinās. Konflikti un nestabilitāte ES Dienvidu kaimiņu reģionā tieši ietekmē arī ES dalībvalstis. Tādēļ Latvija atbalsta Eiropas Savienības aktīvu rīcību Dienvidu kaimiņu reģionā un Āfrikā. Mēs piedalāmies Eiropas Savienības centienos Mali stabilizācijā – Latvijas karavīri ir nosūtīti ES apmācības misijā Mali bruņotajos spēkos. Būtisks izaicinājums visai Eiropas Savienībai ir migrācija un ārējo robežu drošība. Visvairāk tas skar Vidusjūras reģionu. Mēs saprotam, ka tas var skart arī mūs. Tāpēc mēs atbalstām Grieķijas un Itālijas apņēmību koncentrēties uz nelegālās migrācijas problēmu risināšanu.

2013. gads iezīmēja pozitīvu notikumu attīstību saistībā ar Irānas kodolprogrammas iesaldēšanu. Latvija apsveic panākto vienošanos un cer, ka tā tiks konsekventi īstenota, palielinot drošību un stabilitāti reģionā.

2014. gads būs nozīmīgs Afganistānai un visa reģiona tālākai attīstībai. Prezidenta vēlēšanu veiksmīga norise un leģitīms iznākums ir būtisks priekšnoteikums Afganistānas politiskajai stabilitātei un attīstībai. Plānojot tālāko atbalstu Afganistānai, sabiedrotie, tostarp arī Latvija, ir skaidri pauduši apņēmību turpināt savu iesaisti, taču atbalsta sniegšanai jābūt ar skaidriem nosacījumiem. Mēs ceram, ka Afganistānas puses attieksme būs atbildīga un ka prezidents Karzajs noslēgs divpusējos drošības līgumus ar ASV un NATO visdrīzākajā laikā, tādējādi izpildot svarīgus priekšnoteikumus Afganistānas tālākai stabilizācijai.

Pagājušais gads pierādīja, ka arvien būtiskāka nozīme gan nacionālajā līmenī, gan starptautiskajā sadarbībā būs kiberpolitikas jautājumiem. Pieaugot draudiem mūsu kritiskajai infrastruktūrai, Latvijai nepieciešams stiprināt spēju novērst kiberdraudus un aizsargāties pret uzbrukumiem, vienlaikus saglabājot demokrātiskās brīvības un izmantojot iespējas, ko sniedz brīvs internets un

modernās tehnoloģijas.

Šobrīd pieaug bažas par situāciju Ukrainā. Šajās dienās Kijevas ielās notiek sadursmes starp protestētājiem un tiesībsargājošām iestādēm, kas novedušas pie asinsizliešanas, kam esam izteikuši stingru nosodījumu. Ukrainas politiskai vadībai jādara viss iespējamais, lai atrisinātu politisko krīzi valstī miermīlīgā ceļā, iesaistot dialogā visas ieinteresētās puses. Situācijas eskalācijas gadījumā neizslēdzu no Eiropas Savienības puses bargākus signālus un to, ka tiek piemērotas sankcijas.

Šie ir tikai daži no globālajiem izaicinājumiem, ar kuriem jāsaskaras Latvijai.

Godātie deputāti!

Par ko būs Latvijas ārpolitika 2014. gadā? Mūsu pamata prioritātes paliek nemainīgas. Par tām es runāju savā 2012. gada uzrunā Saeimai, ieskicējot 11. Saeimas laikā veicamos uzdevumus. Mūsu ārpolitika būs par valsts politiskās un ekonomiskās konkurētspējas attīstību. Tā būs par drošības un transatlantiskās saites stiprināšanu. Tā būs par būs gatavošanos prezidentūrai ES Padomē. Tā būs par Baltijas jūras reģionu un ciešāku sadarbību mūsu pašu kaimiņu starpā. Un tā būs par sadarbību un atbalstu mūsu tautiešiem ārzemēs.

Godātie deputāti!

Mūsu šī brīža ekonomiskā attīstība ir lielā mērā balstīta uz eksporta pieaugumu. Salīdzinot ar ļoti veiksmīgo 2012. gadu, arī aizvadītajā gadā eksports turpinājās augt. Šo pozitīvo tendenci varēsim saglabāt, tikai rūpējoties par savas konkurētspējas uzlabošanu pasaules tirgos. Arī šogad ārlietu dienests turpinās visiem spēkiem atbalstīt mūsu uzņēmējus. Mūsu prioritātes būs divpusējo ekonomisko kontaktu veidošana, uzņēmumu interešu aizsardzība ārvalstīs, tostarp arī tiesiskā ziņā, kā arī pozitīva Latvijas ekonomiskā tēla veidošana. Tas attiecas uz jau apgūto tirgu potenciāla izmantošanu, bet jo īpaši – uz centieniem ieiet perspektīvajos un jaunajos tirgos.

Analizējot mūsu pašreizējo eksporta tirgu struktūru, redzam, ka Latvijas 20 galvenie eksporta partneri ir Eiropas valstis un ASV, tuvākie kaimiņi – mūsu jau apgūtie tirgi. Tie sastāda ap 90% no mūsu eksporta. Un tikai ap 10% Latvijas eksporta veido tirgi, kuriem ir augoša ietekme pasaules ekonomikā – Dienvidaustrumu Āzija, Ķīna, Indija, Dienvidkoreja, Persijas jūras līča valstis un Latīņamerika. Vienlaikus Latvijas eksporta apjomi uz dažiem šiem tirgiem strauji pieaug – aizvadītajā gadā uz Ķīnu par 70%, uz Centrālāzijas valstīm – par 30%. Tas skaidri iezīmē, ka šiem tirgiem ir potenciāls, tomēr to apgūšana ir saistīta ar izaicinājumiem, kuru pārvarēšana prasa Latvijas uzņēmēju pieredzi, sagatavotību un resursus. Viena no panākumu atslēgām būs Latvijas ražojošo un pakalpojumu nozaru spēja sagatavot kopīgu piedāvājumu jaunajos tirgos.

Jaunajos tirgos politiskajam atbalstam ir būtiska loma. Bieži vien uzņēmējiem jāpalīdz ar šo tirgu īpatnību izskaidrošanu un kontaktu dibināšanu. Tāpēc mēs turpināsim darbu, veidojot nepieciešamo politisko bāzi ekonomiskās sadarbības attīstīšanai. Lai veicinātu mūsu ekonomisko konkurētspēju, Latvija šogad atver vēstniecību Indijā un Apvienotajos Arābu Emirātos.

Godātie deputāti!

Ārējās drošības jomā mēs iestāsimies par ciešākām transatlantiskajām saitēm, aicinot ASV nostiprināt savu klātbūtni Eiropā, kas ir visas Eiropas drošības stūrakmens. Tāpat atbalstīsim ES un ASV tirdzniecības un investīciju līguma noslēgšanu, kam būs milzīga ģeopolitiskā nozīme. Mēs padziļināsim sadarbību kiberdrošības jomā, kā nolēma Baltijas un ASV prezidenti, tiekoties Baltajā namā. Turpināsim atbalstīt iniciatīvas Eiropas Savienībā un Ziemeļatlantijas aliansē, kuras vieno partnerus un sabiedrotos kopīgo mērķu sasniegšanai.

Vienota un rīcībspējīga NATO ir neaizvietoājama Latvijas drošībai.

Šogad septembrī Lielbritānijā notiks NATO samits. Mūsu prioritāte būs samitā nostiprināt Alianses kolektīvo drošību, kā arī ASV klātbūtni un iesaisti Eiropā. Īpašu lomu iegūs savietojamība sabiedroto starpā, jo mazināsies Alianses iesaiste Afganistānā. Tāpēc iestāsimies par praktiskiem soļiem: regulāru apjomīgu militāru un krīžu vadības mācību noturēšanu, kuru nozīmi parādīja Latvijā un Polijā pērn sekmīgi noritējušās NATO 5. panta militārās mācības „Steadfast Jazz”.

Savukārt ciešākas saites ar partneriem, kuri stiprina Alianses spējas – piemēram, ar Somiju un Zviedriju – ir nepieciešama Latvijas un visa Baltijas jūras reģiona drošībai. Uzskatu, ka NATO un Zviedrijas un Somijas sadarbība ir jāveido kvalitatīvi jaunā līmenī. Tāpēc būtiska ir vēl ciešāka mūsu partneru integrācija Alianses operācijās, krīžu vadības un militārajās mācībās, ātrās reaģēšanas spēkos un citās savietojamību veicinošās iniciatīvās.

Diskusijā par NATO paplašināšanos aicināsim turpināt atvērto durvju politiku, kas balstīta uz trim principiem: 1) katra kandidātvalsts tiek vērtēta individuāli, balstoties uz reformu īstenošanu; 2) paplašināšanās vairo Alianses drošību; 3) nevienai valstij ārpus NATO nav veto tiesību pār Alianses paplašināšanos.

Latvija turpinās atbalstu drošības situācijas uzlabošanai Afganistānā – gan palīdzot apmācīt Afganistānas nacionālos drošības spēkus jaunās NATO apmācības misijas sastāvā, gan turpinot pildīt vadošās valsts lomu Ziemeļu apgādes tīkla Afganistānas virzienā. Tas ir ne tikai Latvijas ieguldījums NATO svarīgākajā operācijā, bet arī devums Latvijas tautsaimniecībai, jo tiek pirktas Latvijas uzņēmēju ražotās preces un tranzītam izmantota mūsu infrastruktūra. Šim maršrutam ir potenciāls kļūt par komerciālu transporta koridoru, kas savienotu Eiropu un Āziju. Tāpēc Ārlietu ministrija roku rokā ar ārvalstu partneriem, nozaru ministrijām un uzņēmumiem pieliek pūles, lai nostiprinātu Latvijas vietu jaunajos maršrutos. Mūsu ikgadējie starptautiskie semināri ir kļuvuši par vērtīgiem pasākumiem Ziemeļu apgādes tīkla plānošanā. Ņemot vērā partneru interesi, arī šogad rīkosim starptautisku konferenci par šo tēmu.

Latvijas militārie un civilie speciālisti jau piedalās ES operācijās un misijās, un paredzu, ka nākotnē ES, t.sk. Latvijas, loma pasaules krīžu risināšanā palielināsies. Mūsu drošībai būtiska ir ES kopējās aizsardzības un drošības politikas īstenošana, savstarpēji papildinoties ar NATO darbību, veicot atbilstošus līdzekļus aizsardzībai un tās spējām, efektīvi izmantojot visus ES rīcībā esošos instrumentus.

Mūsu prezidentūras ES Padomē laikā 2015. gada jūnijā Eiropas drošības jautājumi tiks apspriesti visaugstākajā līmenī. Diskusijā īpašu nepieciešamību pievērsīsim atbilstošus resursus veltīšanai aizsardzībai, NATO un ES attiecību harmonizācijai, ES civilo un militāro spēju attīstībai, kā arī sadarbībai ar Austrumu partnerības valstīm.

Vienlaikus attiecībās starp transatlantiskajiem partneriem aktualizējās arī jautājums par datu drošību, kura attīstība mazināja savstarpējo uzticību. Ticam, ka kopīgi atradīsim risinājumus, kas atbildēs uz drošības izaicinājumiem, vienlaikus respektējot ES pilsoņu privātuma un datu aizsardzību. Sabiedrotajiem ir jāstiprina savstarpējā uzticība, jo transatlantiskajā dienas kārtībā ir daudz kopīgi risināmo jautājumu.

Godātie kolēģi!

Nākamajā gadā Latvija kā prezidentūra ES Padomē uzņemsies Eiropas Savienības politisko vadību un koordināciju. Jau šobrīd mūsu balss ir ieguvusi lielāku svaru saistībā ar tuvojošos prezidentūru.

2014. gads Latvijas ārpolitikai un diplomātiskajam dienestam ir lielu iespēju un izaicinājumu gads.

Gatavojoties Latvijas pirmajai prezidentūrai Eiropas Savienībā, mūsu pamatintereses ir skaidri definēt un īstenot Eiropas kopējās intereses, gan arī izmantot šo iespēju, lai veicinātu Latvijas politisko un ekonomisko pozīciju nostiprināšanu Savienībā un pasaulē kopumā.

Šis uzdevums ir jāveic sarežģītā laikā. Latvijas pilsoņi šogad divreiz dosies pie vēlēšanu urnām, lai ievēlētu Eiropas Parlamentu un Saeimu.

Es vēlos pateikties visām Saeimā pārstāvētajām frakcijām par nesen noslēgto vienošanos par Latvijas prezidentūras ES Padomē sagatavošanu un īstenošanu. Tas apliecina visu politisko spēku briedumu un apņemšanos virzīt Eiropas politiku, meklējot labāko veidu, kā nodrošināt mūsu valsts intereses. Esmu pārliecināts, ka šī vienošanās nodrošinās Latvijas ārpolitikas pēctecību vēlēšanu maratona un 12. Saeimas laikā. Esmu gatavs aktīvai un konstruktīvai sadarbībai, lai īstenotu šajā dokumentā stādītos mērķus.

Godātie kolēģi,

2013. gada ietvaros sabiedriskās diskusijās, kā arī pagājušā gada ārpolitikas debatēs Eiropas Savienības Austrumu Partnerība tika izvirzīta kā viena no Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē prioritātēm.

Mūsu interesēs ir iespējami plaša sadarbības, stabilitātes un izaugsmes zona Eiropā. Sadarbības attīstība ar Austrumu Partnerības valstīm sniedz Latvijai iespējas veicināt savu ekonomisko labklājību, attīstīt jaunus projektus transporta, enerģētikas, izglītības un kultūras sfērās. Piemēram, 2013. gada 9 mēnešos Latvijas preču eksports uz šīm valstīm ir pieaudzis par 4,7 %; atsevišķām valstīm, kā, piemēram, Gruziju - pat par 48 %. Baltkrievija un Ukraina ieņem stabili un pastāvīgu vietu Latvijas 20 lielāko tirdzniecības partneru vidū. Baltkrievija tradicionāli ir Latvijas otrais lielākais tranzīta partneris. Jaunas iespējas tirdzniecības ceļu attīstībā var sniegt arī konteineru pārvadājumu maršruts „Zubr”, kas savienos Ukrainas dienvidus ar Baltijas jūru. Arvien vairāk studentu no Austrumu partnerības dalībvalstīm par savu studiju vietu izvēlas Latviju. Mūsu iespējas nodot zināšanas un pieredzi un radīt augsni ciešākai ekonomiskai un politiskai sadarbībai ar Austrumu Partnerības valstīm palielināsies šajā un nākamajā gadā arī attīstības sadarbības politikas kontekstā.

Jau tagad desmitiem Latvijas ekspertu strādā Austrumu partnerības valstīs, sniedzot atbalstu šo valstu administratīvās kapacitātes stiprināšanā un pieredzes nodošanā. Viņu ieguldījums tiek atzinīgi novērtēts. Šī atbalsta sniegšana atver jaunas iespējas Latvijas uzņēmējiem, nevalstiskām organizācijām, universitātēm un koledžām veidot ciešākas attiecības ar Austrumu partneriem, jo Latvijas vārds un tēls ir labi zināms. Tādēļ jo īpaši svarīgi šo Latvijas atbalstu Austrumu partnerības valstīm kāpināt.

Pagājušā gadā notikušais Viļņas samits atvēra jaunu lappusi Eiropas Savienības attiecībās ar Austrumu partnerības valstīm. Tika parafēti asociācijas līgumi ar Moldovu un Gruziju. Parakstīts vīzu atvieglojumu līgums ar Azerbaidžānu. Lai arī asociācijas līgums ar Ukrainu samita laikā netika noslēgts, durvis tālākai sadarbībai starp Eiropas Savienību un Ukrainu paliek atvērtas. Lēmumi ir pašas Ukrainas ziņā.

Eiropas Savienība veido politiku ar Austrumu Partnerības valstīm uz šo valstu brīvas izvēles pamata. Nevienu trešajai valstij nav un nebūs tiesību ietekmēt šo brīvo izvēli. Tieši tādēļ ir svarīgi 2014. gadā parakstīt parafētos Asociācijas līgumus ar Moldovu un Gruziju, kas sniegtu šīm valstīm jaunas nākotnes attīstības perspektīvas.

Šajā gadā jādara viss, lai pieņemtu lēmumu par vīzu atcelšanu īstermiņa braucieniem Moldovas Republikas pilsoņiem. Tāpat šādi lēmumi ir jāpieņem par pārējām Austrumu partnerības valstīm. Vīzu režīma atcelšana sniedz iespējas šo valstu pilsoņiem brīvi ceļot, apgūt jaunas zināšanas un stiprināt piederību Eiropai. Esmu pārliecināts, ka šie darbi radīs vēl auglīgāku augsni arī Latvijas tūrisma un izglītības sistēmas attīstībai.

Kā jau minēju, Eiropas Savienības durvis Ukrainai paliek atvērtas. Esmu pārliecināts, ka Ukrainas nākotne ir ciešā sadarbībā ar Eiropas valstīm, pie kurām Ukraina un tās tauta ir piederīga gadsimtiem, tādēļ Ukrainas valdībai un tautai novēlu pieņemt lēmumu, kas atbilst tās patiesajām ilgtermiņa interesēm. Pēdējo mēnešu notikumi Kijevā un citās pilsētās liecina par arvien pieaugošu pilsoniskās sabiedrības briedumu un vēlmi veidot citu nākotni. Es aicinu Ukrainas valdību sniegt iespēju viedokļa paušanai pilsoniskajai sabiedrībai un pielikt visas pūles, lai prezidenta vēlēšanas 2015. gada sākumā notiktu atbilstoši Eiropā pieņemtajiem demokrātijas un vēlēšanu standartiem. Pašreizējā notikumu attīstība Ukrainā rada nopietnas bažas par valsts vadības vēlmi būt demokrātisku un modernu Ukrainu. Eiropa un arī Latvija nedrīkst vienaldzīgi noraudzīties, kā tiek ierobežotas Ukrainas iedzīvotāju politiskās tiesības.

Austrumu partnerības ietvaros Latvija vēlas turpināt veidot ES attiecības ar Baltkrieviju. Arvien pieaugošie kontakti dažādās jomās kalpo abu pušu interesēm. Pozitīvi vērtējama Baltkrievijas vēlme uzsākt sarunas par vīzu atvieglojumiem ar Eiropas Savienību. Latvija sniegs visu iespējamo atbalstu šādu sarunu veiksmīgai pabeigšanai. Vienlaikus uzskatām, ka demokrātisku reformu veikšana Baltkrievijā un jo īpaši politiski ieslodzīto atbrīvošana radītu jaunus un stiprus impulsus Baltkrievijas un Eiropas Savienības dialoga attīstībā.

Attiecībās ar Armēniju un Azerbaidžānu turpināsim meklēt ceļus, kas palīdzētu šīm valstīm atrast pareizo attiecību modeli dialogā ar Eiropas Savienību.

Gatavojoties Latvijas prezidentūrai Eiropas Savienības Padomē, iezīmējas šādas prioritātes attiecībās ar Austrumu Partnerības valstīm:

Pirmkārt, tālāka ekonomisko sakaru veicināšana un perspektīvā integrācija kopīgajā Eiropas Savienības ekonomiskajā telpā. Ceru, ka Rīgas samita laikā 2015. gada maijā kopīgi ar Eiropas Savienības kolēģiem un Austrumu Partneriem varēsim izvērtēt asociācijas līgumu ar Moldovu un Gruziju pirmos rezultātus, nospraust tālāko rīcības plānu šo valstu pakāpeniskai integrācijai Eiropā.

Otrkārt, brīvas ceļošanas zonas tālāka paplašināšana. Jāpanāk būtisks progress Austrumu partnerības valstīs Eiropas Savienības standartu pārņemšanā, lai līdzās Moldovai brīva ceļošana uz Eiropas Savienības valstīm kļūtu realitāte arī citām valstīm. Sagaidu, ka Rīgas samita laikā mēs varētu parakstīt vīzu atvieglojumu līgumu ar Baltkrieviju.

Treškārt, pilsoniskās sabiedrības iesaiste. Pēdējo gadu notikumi skaidri apliecina pilsoniskās sabiedrības kā reformu katalizatora lomu Austrumu partnerības dalībvalstīs. Latvija plāno rīkot vairākus plašus pasākumus, kuri būs vērsti uz Eiropas Savienības un Austrumu partneru jaunatnes, uzņēmēju, politikas ekspertu, žurnālistu un citu grupu ciešākas sadarbības izveidi, kā arī ceļu meklēšanu aktīvai dalībai Austrumu Partnerības valstu politiskajā dzīvē.

Godātie deputāti!

Otrs svarīgs mūsu prezidentūras darba virziens būs Eiropas Savienības ciešāka iesaiste Centrālāzijas reģionā un Afganistānā. Šo valstu drošība un stabilitāte, sociālā un ekonomiskā attīstība, labas pārvaldības stiprināšana, biznesa vides uzlabošana un virzība uz atvērtāku ekonomiku atbilst gan pašu šo valstu, gan Eiropas Savienības ilgtermiņa interesēm.

Pēdējos gados Latvijai izveidojušies daudzveidīgi un plaši divpusējie kontakti ar Centrālāzijas valstīm, pieredze un izpratne par reģionu. Sadarbība ar Centrālāzijas valstīm sniedz Latvijai arī ekonomiskos ieguvumus. 2013. gadā eksports uz Centrālāziju pieaudzis vidēji par 30%. Kazahstāna ir Latvijas trešais lielākais tranzīta partneris pēc Krievijas un Baltkrievijas.

Vēlos īpaši izcelt transporta un tranzīta savienojumu attīstības potenciālu. Latvija iezīmējas kā transporta artērija starp Baltijas jūru, Afganistānu un Centrālāziju, ar iespējām Ķīnas, Indijas un Pakistānas virzienā. Latvija guvusi ievērojamu pieredzi sadarbībā ar reģiona valstīm Ziemeļu apgādes tīkla nodrošināšanā. Kopš šī projekta darbības uzsākšanas Latvijā pārkrauti vairāk nekā 100 tūkstošu konteineru transportēšanai Afganistānas un pretējā virzienā. Ir svarīgi, lai šis transporta koridors attīstītos par komerciālu transporta ceļu.

Latvija ir ieinteresēta savu divpusējo pieredzi ieguldīt visas Eiropas Savienības attiecībās ar reģionu gan ekonomisko sakaru aktivizēšanai, gan to labklājības veicināšanai un ES vērtību nostiprināšanai. No pieredzes zinām, ka sadarbības padziļināšanai ar reģiona valstīm svarīgs ir politiskā līmeņa atbalsts. Tāpēc Eiropas Savienībai maksimāli jānodrošina regulārs augsta līmeņa politiskais un drošības dialogs ar Centrālāzijas valstīm.

ES attiecības ar ikvienu Centrālāzijas valsti jāveido uz individuāliem pamatiem, atkarībā no to brīvprātīgas izvēles un gatavības sadarboties. Vienlaikus jāstiprina reģionālās sadarbības dimensija, bez kuras nav iespējams risināt reģiona līmeņa izaicinājumus, jo īpaši saistībā ar situāciju Afganistānā pēc NATO ISAF misijas beigām.

Mūsu pieredze ES attiecību padziļināšanā ar Centrālāziju var būt vērtīga, ņemot vērā mūsu praktiskās sadarbības iestrādes. Piemēram, Latvijas un reģiona valstu sadarbība robežu drošības, muitas un pretnarkotiku jomās var kļūt par ES un Centrālāzijas sadarbības elementu. Augošais Centrālāzijas studentu skaits Latvijas augstskolās norāda uz potenciālu izglītības jomā. Aktīvas ir Latvijas nevalstiskās organizācijas. Kā paraugs tam ir resursu centra „Marta” un Portidžas asociācijas darbība Uzbekistānā un Kirgizstānā, palīdzot sievietēm un bērniem aktuālu jautājumu risināšanā, kā arī nevalstisko organizāciju iesaistīšanā valsts pārvaldes procesos. Šādus un līdzīgus projektus turpināsim atbalstīt attīstības sadarbības politikas ietvaros.

Šajā kontekstā mēs savā prezidentūrā ES Padomē vēlamies uzsvērt tādas prioritātes Centrālāzijas reģionā kā robežu drošības stiprināšana, cīņa pret terorismu, ekonomisko saišu attīstība, reģiona valstu sadarbība ar Afganistānu (transporta un tranzīts), izglītība, energoefektivitāte, kā arī atbalsts likuma varas un labas pārvaldības stiprināšanai. Mums kopīgi jāatbalsta arī Centrālāzijas valstu centieni pievienoties Pasaules Tirdzniecības organizācijai, tostarp sniedzot tām savu ekspertīzi.

Godātie deputāti!

Tradicionāli mūsu ārpolitikas prioritārais reģions ir Baltijas valstu sadarbība, un plašākā kontekstā – Baltijas jūras reģions. Tas

iegūst īpašu nozīmi arī Eiropas Savienības kontekstā. Gan Latvijas, gan reģiona valstu ilgtermiņa drošību, stabilitāti un ekonomisko izaugsmi ir iespējams panākt tikai kopējiem spēkiem.

Latvijas iestāšanās eirozonā ir ģeopolitiski svarīgs solis, un nākamajā gadā mēs ceram sveikt arī Lietuvu. Taču ne mazāk svarīga ir enerģētiskā drošība, piegāžu diversifikācija, transporta sakari – tas mūs vēl vairāk nostiprina eiroatlantiskajā telpā. Enerģētika un transports ir jomas, kurās vienīgi kopīgiem spēkiem varam palielināt ikvienas valsts ekonomisko konkurētspēju un enerģētisko drošību. Diemžēl līdzšinējās politiskās apņemšanās un solījumus nav izdevies iedzīvināt – savstarpēja nepamatota konkurence kavē mūsu integrēšanos ES transporta un enerģētikas struktūrās.

Aizvadītajā gadā Latvija, prezidējot Baltijas Ministru padomē un Baltijas Asamblejā, virzīja enerģētikas un transporta, kā arī reģiona konkurētspējas jautājumus. Baltijas Ministru padomē panācām mums svarīgo politisko apņemšanos īstenot *Rail Baltica* projektu, kā arī turpināt ieviest Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojumu plānu. Šis darbs ir konsekventi jāturpina arī praktiskā līmenī.

Runājot par enerģētisko drošību un piegāžu diversifikāciju reģionā, būtiska loma ir Eiropas Savienības enerģētikas politikai – tā vērsta uz mūsu reģiona problemātikas risināšanu. Mums izdevies panākt, ka Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojumu plāna projekti ir iekļauti Eiropas kopējo interešu sarakstā – tie varēs pretendēt uz ES līdzfinansējumu. Šī valdība ir apņēmusies uzsākt dabasgāzes tirgus liberalizāciju, veicot grozījumus normatīvajos aktos līdz šā gada aprīlim, un sastādīt ceļakarti dabasgāzes tirgus atvēršanai atbilstoši ES prasībām, lai to īstenotu ne vēlāk kā 2017. gada aprīlī.

Latvija konsekventi virza enerģētiku kā savu prioritāti arī Eiropas Savienības stratēģijas Baltijas jūras reģionam ietvaros. 2013. gadā tika panākta ES Komisijas un dalībvalstu vienošanās par stratēģijas rīcības plāna prioritātēm – tās ietver arī Latvijai svarīgos enerģētikas projektus. Arī šogad stratēģijas ietvaros uzmanību pievērsīsim enerģētikas jautājumiem – Latvija kopā ar Dāniju turpina pildīt galvenā koordinatora funkcijas stratēģijas enerģētikas prioritātes īstenošanā. Enerģētikas jautājumi saglabās aktualitāti arī mūsu prezidentūrā ES Padomē.

Baltijas jūras reģiona sadarbība būtu grūti iedomājama bez Krievijas. Tāpēc apsveicami, ka mūsu kaimiņvalsts ir ieinteresēta sadarboties ES stratēģijas Baltijas jūras reģionam ietvaros. Šeit Latvijas īpaša interese ir vides un transporta jomas, tostarp pierobežas infrastruktūras attīstība.

Sadarbības reģionā ieguvumus saskatām mēs visi. Tira vide, biznesa iespējas, iedzīvotāju kontakti ir pamats stabilitātei un izaugsmei.

Godātie deputāti!

Kā vienmēr sarežģīti veidojas mūsu attiecības ar lielāko kaimiņu – Krieviju. No vienas puses mūsu divpusējā praktiskajā sadarbībā vērojama pozitīva dinamika. Krievija ieņem 2. vietu Latvijas tirdzniecības partneru vidū. Turpinās veiksmīgā sadarbība Ziemeļu apgādes tīkla attīstībā. Norit robežas demarkācijas darbi. Strādā Starpvaldību komisija. Aizvadītais gads ir devis impulsu arī mūsu politiskā dialoga attīstībai.

Tajā pašā laikā Krievija turpinājusi periodiski nākt klajā ar nepamatotu kritiku un neobjektīviem vērtējumiem par Latvijas sabiedrības integrācijas procesiem un vēstures jautājumiem, ko esam konsekventi atspēkojuši. Īpaši dīvaina šī kritika šķiet uz negatīvo tendenču fona pašā Krievijā. Likumi, kuri ir klajā pretrunā ar Krievijas Federācijas starptautiskajām saistībām, demokrātijas un likuma varas principu ignorēšana, pieaugošās ksenofobijas tendences pašā Krievijā raisa nopietnas bažas ne tikai Latvijā, bet arī visā Eiropas Savienībā. Savu satraukumu esam paiduši gan divpusējā dialogā ar Krieviju, gan arī dažādos starptautiskos formātos.

Latvijas pieeja attiecībām ar Krieviju ir definēta jau manā 2012. gada ziņojumā Saeimai – „uz abpusēja izdevīguma un savstarpējas cieņas balstīta sadarbība”. Esam gatavi veicināt arī Eiropas Savienības un Krievijas dialogu jautājumos, kur pastāv abpusēja interese.

Domāju, ka Latvijas prezidentūra ES Padomē varētu būt labs stimuls, lai veicinātu sarunas par jaunā Eiropas Savienības – Krievijas līguma noslēgšanu. Tāpat esam gatavi turpināt dialogu Centrālāzijas un Afganistānas kontekstā, kā arī Austrumu partnerības jautājumos, kļiedjot bieži vien nepamatotos mītus Maskavā. Vienlaikus mūsu partnerim ir jāsaprot, ka spiediena politika pret

Eiropas Savienības dalībvalstīm vai tās Austrumu partneriem nav pieņemama.

Godātie deputāti!

Šodienas debātes ir iespēja uzrunāt ne tikai jūs. Gribu izmantot iespēju, lai vērstos pie tās mūsu sabiedrības daļas, ar kuru ārlietu dienesta darbs ir saistīts vistiešākajā veidā - pie tautiešiem ārzemēs.

Mēs darām un darīsim visu iespējamo, lai palīdzētu Latvijas valsts piederīgajiem ārzemēs saglabāt saikni ar Latviju un latvisko identitāti, kā arī iesaistītos mūsu valsts politikajā un sabiedriskajā dzīvē.

No sarunām ar tautiešiem ārzemēs kļūst skaidrs, cik liela nozīme ir mūsu praktiskajam atbalstam. Šeit domāju atbalstu nedēļas nogales skolām, par mūsu pārstāvniecībām kā diasporas pulcēšanās vietu, kā arī par efektīvu konsulāro pakalpojumu sniegšanu mūsu valsts piederīgajiem ārzemēs. Gatavojamies tam, ka šo uzdevumu apjoms pieaugs.

2013. gada oktobrī stājās spēkā Pilsonības likuma grozījumi, kas paplašina Latvijas pilsoņu loku, daudziem dodot iespēju iegūt Latvijas pilsonību, vienlaikus saglabājot citas valsts pilsonību.

Jau pirmajos trijos mēnešos saņemti vairāk nekā tūkstoši pieteikumu. Gaidāms, ka šogad interese par Latvijas pilsonību vēl vairāk pieaugs. Tāpēc šim mērķim veltīsim lielākus cilvēku resursus. Vairākās Latvijas pārstāvniecībās tiks palielināts darbinieku skaits, lai nodrošinātu tautiešiem iespēju efektīvi kārtot dokumentus dubulpilsonības ieguvei.

Šāds atbalsts Latvijas piederīgajiem ārzemēs ir mūsu tiešais pienākums, taču tikpat svarīga ir iesaiste un sadarbība. Mūsu tautiešiem pasaulē ir milzīgs potenciāls ekonomikā, kultūrā, zinātnē un izglītībā.

Zinu, ka daudzi vēlas savas spējas, zināšanas un enerģiju ieguldīt arī Latvijas labā. Šeit gribu izcelt pagājušā gadā Latvijā notikušo pirmo Pasaulē Latviešu ekonomikas un inovāciju forumu. Tas bija labs impulss, lai meklētu jaunas sadarbības formas, kas nāks par labu arī Latvijai. Kopā ar pasaules latviešu organizācijām turpināsim strādāt, lai veidotu sinerģiju starp Latvijai piederīgajiem neatkarīgi no dzīves vietas, pārvēršot to par Latvijas izaugsmes faktoru.

Godātie deputāti!

Šogad aprit arī 10 gadi, kopš Latvija ir NATO un ES dalībvalsts. Mūsu reģions ir drošāks nekā jebkad. Mūsu pienākums ir nodrošināt, ka šāds drošības līmenis saglabājas arī Latvijas tautas nākamajām paaudzēm.

Mūsu pienākums ir izmantot savu balsi un dalību šajās organizācijās, lai rūpētos par savu cilvēku drošību un labklājību – iestātos par Latvijas cilvēku dzīves līmeņa kāpumu un valsts ekonomisko attīstību. Esmu pārliecināts, ka mēs to varam izdarīt! Ceru uz konstruktīvu domu apmaiņu, kā to paveikt. Paldies par uzmanību!

<https://www.mfa.gov.lv/lv/jaunums/arlietu-ministra-edgara-rinkevica-uzruna-saeimas-arpolitikas-debates-2014-gada-23-janvari>